

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

BRNO 1973

nenen Gegenstände gehören der Schlesischen Kultur, dem slawischen Zeitabschnitt (9. Jahrhundert) und in das 15. Jahrhundert an.

ZJIŠŤOVACÍ PRŮZKUM U TUPES (okr. Uherské Hradiště)

ROBERT SNÁŠIL, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště

V trati „Tupeska“, nacházející se asi 500 m severně od obce, byly při strhování asi 150 cm vysoké meze narušeny vtesávané pece. Lokalita se nachází na svahu přivráceném k východu, pod nímž teče od severu k jihu bezejmenný potok. Tmavá vrstva ornice sahá do hloubky 30 cm, pod ní následuje hutná žlutá spraš, do níž byly pece hloubeny. Buldozerem byly strženy dva pruhy zeminy do hloubky 100 až 120 cm, široké asi 3 m. Mezi nimi zůstal v šířce asi 1 m pruh neporušené zeminy. Na dně rýh i v jejich stěnách-profilech se zachovaly nejspodnější části vtesávaných pecí. V jižní rýze bylo zaregistrováno pět nistější pecí, v severní rýze čtyři. Všechny pece byly umístěny na ploše asi 7 × 10 m. Spodní neporušené části měly v půdorysu kruhový až oválný tvar o rozměrech kolem 1 až 1,5 m, v profilu tvar mísovitý. Čelusně byly orientovány, pokud se dalo zjistit, k severu. Ve zbytcích zásepu se vyskytlo značné množství velkých dřevěných uhlíků a ojedinělé kosti. Pouze v jedné ze spodních částí pecí byl nalezen železný hřebík s protáhlou obloukovitě utvářenou hlavicí, ohnutým hrotem a tělem obdélníkového průřezu. Nistěje pecí byly velmi dobře vypáleny do červena v síle asi 5 cm. Při okrajích se vyskytly i přepálené pískovcové kameny, které mohou pocházet z nadpovrchové konstrukce-kopule.

Datování celé baterie je velmi obtížné, neboť v zásepech ani v okolí nebyl nalezen žádný blíže datovatelný artefakt. Je možné s velkou pravděpodobností předpokládat, že soubor pecí je součástí osady. Pece byly založeny mimo sídelní plochu z bezpečnostních důvodů. Soustředění pecí napovídá, že nejde o pece chlebové, ale nejspíše o pece výrobní povahy.

Nad nalezištěm, asi ve vzdálenosti 100 m, byl svého času náhodně objeven velkomoravský kostrový hrob bojovníka (neprozkoumán celý), který byl publikován J. Nekvasilem v AR (1959). Je tedy možné předpokládat, že stejně jako hrob, který je součástí pohřebiště, i baterie pecí a tím i příslušné sídliště náleží do téhož období. Podrobnější průzkum bude zahájen v příští sezóně.

Feststellungsgrabung bei Tupesy (Bez. Uherské Hradiště). Bei der Herrichtung des Feldraines in der Flur „Tupeska“ wurden 9 eingelassene Feuerherde gestört. Eine nähere zeitliche Einreihung ist problematisch — bei den Feuerherden hat man keine datierbare Artefakte gefunden. Aufgrund des Fundes eines nahen Grabes aus dem 9. Jahrhundert kann geurteilt werden, dass auch die Batterie diesem Zeitabschnitt angehört.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z BOŘITOVA (okr. Blansko)

ANTONÍN ŠTROF, Bořitov

Lokalita leží na jihozápadním okraji táhlého písčitého svahu v trati „Písky“. Trať je rozdělena polní cestou na dvě nestejně části, západní je obtékána Lysickým potokem. Povrchovými sběry byl získán materiál, umožňující předběžné datování lokality. Ve východní části bylo zjištěno neolitické (volutové) a laténské osídlení. V západní části leží středopaleolitická stanice a mezolitické osídlení. Z neolitu pochází sporadické nálezy střepeň vypíchaných, moravské malované keramiky, šňůrové keramiky a nálezy slavonské. Nejpčetněji je však zastoupena kultura zvoncovitých pohárů. Bez podrobnějšího průzkumu nelze rozhodnout, jde-li o pohřebiště nebo sídliště. Keramika je však spíše sídlištního charakteru, sídliště by také napovídala výhodná poloha na návrší u potoka. O možnosti pohřebiště naproti tomu svědčí nález jednoduše bronzové jehlice bez hlavíčky. Její příslušnost ke kultuře zvoncovitých pohárů však není prokázána. V pořadí již čtvrtá lokalita se zvoncovitými poháry na katastru Bořitova a podobné nálezy z Jabloňan svědčí o mimořádně hustém osídlení lidu této kultury v Lysické sníženině.

Archäologische Funde aus Bořitov (Bez. Blansko). Am südwestlichen Rande des sandigen Hanges in der Flur „Písky“ hat man eine Besiedlung der Voluten- Stichband- und mährischen

bemaltem Keramik, ferner Funde der Schnurbandkeramik, slawonische und eine ausserordentlich starke Besiedlung der Träger der Glockenbecherkultur festgestellt.

NOVÉ NÁLEZIŠTĚ U BOŘITOVA (okr. Blansko)

JINDRA NEKVASIL. AÚ ČSAV

Při pochůzce terénem zjistil Antonín Štrof, student z Bořitova, v trati „U dálnice“ pozůstatky pravěkého osídlení. Nálezy objevil na svahu, sklánějícím se mírně k severu do úžlabiny s malým potůčkem, pravým přítokem Lysického potoka, a to v páse širokém asi 100 m a dlouhém zhruba 300 m, který začíná 300 m východně od státní silnice Svitavy—Brno. Na polích jsou vyorané střepey, menší kameny, ojedinělé zvířecí kosti, zřejmě zachycené náhodně hlubokou orbou z objektů v podloží. Na povrchu se však nedají rozpoznat temnější skvrny, které by jednoznačně svědčily o sídlištní ploše. Zdá se spíše, že ornici tvoří převážně erodivní nános žluté a slabě písčité hlíny.

V souboru sesbíraných střepeů je jich většina netypických, ale u některých je přece možné stanovit jejich kulturní zařazení.

Část střepeů spadá do okruhu lužické kultury. Některé jsou zdobeny svislým rýhováním, příznačným pro staré lužické období, a také střepe z hrnku se dá takto zařadit. Dva střepe byly podle tuhování povrchu vyrobeny ve středním (slezském) období. Je to střepe z osudí, které mělo vykloněné hrdlo a zevnitř hraněný okraj a střepe z mísy.

Jeden střepe je laténský a další pak úpravou i výzdobou patří do slovanské doby.

Neuer Fundort bei Bořitov (Bez. Blansko). In der Flur „U Dálnice“ sammelte der Student Ant. Štrof auf den Feldern oberhalb des Baches Scherben der Lausitzer Kultur (alter und mittlerer Zeitabschnitt), aus der Latène- und slawischen Zeit.

DALŠÍ NÁLEZY Z BULHAR (okr. Břeclav)

BOHUSLAV KLÍMA. AÚ ČSAV BRNO

Obětavý a nadšený spolupracovník ústavu Josef Benada z Bulhar upozornil pracovníky expedice ústavu v Dol. Věstonicích v roce 1972 na několik pozoruhodných nálezů. Podstatnou část jich sám zachránil a předal je ku zpracování. V katastru obce Bulhar zachytil tři rozrušená naleziště. Ve šterkovně při východním okraji silnice směrem do Milovic nasbíral více střepeů rozptýlených na ploše se sejmoutou již ornici, zejména pak v dosahu několika sídlištních objektů, které se staly v letním období předmětem zachraňovacího výzkumu ústavu. Nálezy J. Benady, zlomky keramiky laténské, střepe nádoby velatické kultury včetně téměř úplné vyšší mísky, rozšířily výtěžky výzkumu. Druhým místem byla výstavba trigonometrického bodu (rozhledny) v nepřístupné oblasti západně obce. Odtud odevzdal nálezce střepe středně velkých nádob velatické kultury, tři zlomky tuhovaných situl laténské kultury, dva střepe časně středověké keramiky a několik dalších fragmentů keramických blíže neklasifikovatelných.

Nejrozsáhlejší nálezy učinil J. Benada přímo v obci, kde v sousedství domu čís. pop. 70 v řadě stavení po východní straně návsi v pořadí za budovou MNV hloubil v jarním období základy pro novostavbu J. Úlehla. Bagrem uvolňované destrukce starších staveb a s nimi spojených terénních úprav obsahovaly hojně středověké nálezy, především keramického zboží. Rámcově je lze zařadit do 14.—15. století, některé tvarové prvky pak napovídají, že jejich převaha leží až ve století patnáctém. Jde převážně o tenkostěnnou a dobře vypálenou keramiku. Nejhojnější je světle šedá keramika s příměsí slídy. Tvarově jsou zastoupeny malé fragmenty i větší části hrncovitých nádob malých i větších velikostí, nízkých misek, džbánek, malých pohárů a pokliček. V menší míře je přimísená i jemně plavená a do červených nebo světle šedých barevných tónů vypálená keramika. Z onoho červeného materiálu je i téměř úplná trojnožka. Zřetelně staršími jsou dva střepe z velkých kulovitých nádob šedé keramiky s tuhou (11.—12. století). Jedna nádoba byla zdobena plastickou lištou a vlnovkou, druhá hustým horizontálním rýhováním. Ještě staršími jsou pak tři zlomky nádob kultury volutové. Soubor keramického zboží provází kusy spáleného dřeva, zvířecí kosti (koza-ovce, tur) a železné, značně korozi narušené předměty (srp, masivní široké oko,

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, A. Životská

Na titulní obálce: laténská spona z Rajhradu

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Evidenční číslo ÚVTEI—73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejně